

59 **אָמַר רַב אֱדָא בְּר אַבִּין**, לימוד זה בא לְאִתּוּי – לרבות את דְמוּ שְׂל
60 בעל חיים ששמו כּוֹי, שהוא בא מתיש וצבייה, שאף הוא אסור.
61 מבררת הגמרא את התירוץ: מֵאֵי קָסְבַּר תנא זֶה, אֵי קָסְבַּר כּוֹי
62 סְפִיקָא הוּא – אם הוא סובר שכּוֹי הוא ספק חיה ספק בהמה, אם כן
63 קשה, וכי אֵיזְמִירֵיהּ קָרָא לְמִיסַר סְפִיקָא – האם צריך הפסוק לאסור
64 בפירוש ספק זה, והרי בין אם נדמה אותו לחיה ובין אם נדמה אותו
65 לבהמה, דמו אסור. מבארת הגמרא: אֱלָא, התנא של הברייתא
66 קָסְבַּר שְׂכּוֹי בְּרִיָּה בְּפְנֵי עֲצָמוֹ הוּא, ואינו מין חיה ולא מין בהמה
67 אלא מין שלישי, ולולא ריבוי התורה היינו סוברים שדמו מותר.
68 הגמרא מבררת מנין לומדים משאר האיטורים נהגים בכּוֹי, למאן
69 דאמר שהוא בריה בפני עצמה. מבררת הגמרא: אֲשַׁכְּחֵן דְמוּ –
70 מצאנו בברייתא זו מקור לכך שדמו של הכּוֹי אסור, כמבואר לעיל
71 שהוא נדרש בדרך של 'כלל ופרט וכלל', אך חֲלָפּוּ של הכּוֹי, מְנַלְן
72 שהוא אסור באכילה, והרי בתורה לא נאמר אלא חלב שור ושה.
73 מבארת הגמרא: איסור חלב בכּוֹי נדרש מִלְשׁוֹן 'כֹּל חֲלָב וְכֹל דָּם לֹא
74 תֹאכְלוּ' (ויקרא יג, ט), שכוונת התורה בלשון 'כל' לרבות אף חלבו של
75 הכּוֹי.
76 ממשכה הגמרא ומבררת: נְבַלְתּוּ מְנַלְן שהיא אסורה באכילה, ורק
77 אם נשחט הכּוֹי מותר הוא באכילה. מבארת הגמרא: למדים זאת
78 מִהַפְסוֹק (דברים יד בא) 'לֹא תֹאכְלוּ כֹּל נְבֵלָה', ובלשון 'כל' באה התורה
79 לרבות אף את נבלת הכּוֹי, שאסורה באכילה. גֵּיד הַנְּשֵׂאָה של הכּוֹי,
80 מְנַלְן שהוא אסור באכילה. מבארת הגמרא: כָּבֵף הַיֶּרֶךְ תִּלְוָה
81 וְהַמָּנָא – תלתה התורה את איסור גיד הנשה בכך שיש לבעל חי כף
82 ירך, שנאמר (בראשית לב א) 'עַל כֵּן לֹא יֵאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גֵּיד הַנְּשֵׂאָה
83 אֲשֶׁר עַל כַּף הַיֶּרֶךְ', והיינו שהבשר שסביב עצם הקולית שברגל גבוה
84 ועגול, וְהָא – והרי לכּוֹי אֵינֵי לֵיהּ – יש לו כַּף הַיֶּרֶךְ, וממילא אנו
85 יודעים שגיד הנשה שלו אסור באכילה.
86 טוֹמְאָתוֹ – שבשר נבלתו של הכּוֹי מטמא, וְדִינֵי שְׂחִימָה – שניהגו בו
87 כל פרטי דיני שחיטה, מְנַלְן. מבארת הגמרא: דבר זה סְכָרָא הוּא,
88 מִכֹּר דְלַבְלֵי מִיֵּלֵי – שלענין כל הדינים בְּרִיָּה וְהַמָּנָא – ריבתה אותו
89 התורה שיהא דינו כַּבְּהֵמָה, יש להבין שטוֹמְאָתוֹ וְשְׂחִימָתוֹ נְמִי ו–גם
90 כן בַּבְּהֵמָה.
91 הגמרא מקשה סתירה ממשנה על ברייתא זו: **אָמַר מֶר בְּבִרְיָתָא**,
92 **אֻזְיָא** מכלל האיסור את דָּם מְהַלְכֵי שְׂתִים, שֵׁישׁ בִּהּוֹן טוֹמְאָה
93 תְּמוּרָה, שהרי לאחר מיתתו מטמא האדם את הנוגע בו ואף את
94 הנושא להיעשות אב הטומאה, וְאֵין בִּהּוֹן טוֹמְאָה קָלָה. ומשמע
95 לכאורה שהיינו מפני שאין בשר האדם נחשב כאוכל המקבל
96 טומאה.
97 מקשה הגמרא: וְרִמְיָהּ – קשה על ברייתא זו ממה ששינונו במשנה
98 (עוקצין פ"ג מ"א), תְּהוּתָךְ חתיכת בשר מן הָאָדָם כשהוא חי, הדין הוא
99 שכדי שיהיה לחתיכת בשר זו שם 'אוכל' המקבל טומאה, צָרִיךְ
100 מְחַשְׁבָּה – שיחשוב עליה לאכילה, וְהַכֶּשֶׁר – שתוכשר לקבלת
101 טומאה על ידי שיבואו עליה מים, וְקוּשִׁיא לָן – והוקשה לנו על משנה
102 זו, מְחַשְׁבָּה לְמָה לִי – מדוע יש צורך במחשבה כדי לתת לבשר
103 האדם שם אוכל, תַּעֲשֶׂה חֲתִיכָה שְׁלֹו מְחַשְׁבָּה – הרי מעשה החיתוך
104 עצמו מוכיח שהחותר מחשיב את הבשר לאכילה. וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ
105 ביישוב קושיא זו, שמדובר במשנה בְּהוּתָבּוֹ לְצוּרְךָ אכילת כֶּלֶב,
106 וּמְחַשְׁבָּה לְצוּרְךָ כֶּלֶב לֹאֵי מְחַשְׁבָּה הִיא – אינה מחשבה הנותנת
107 לבשר שם אוכל, ואינו מקבל טומאת אוכלין.
108 לפני שתסיים הגמרא את קושייתה מהמשנה על הברייתא, היא
109 מבררת את דברי ריש לקיש. תמדה הגמרא: וְלֹא – וכי מחשבה
110 לצורך אכילת כֶּלֶב אינה מחשיבה את הדבר למוכל, וְהַתֵּנָן במשנה
111 (טהרות פ"ח מ"א), כֶּלֶב אָמְרוּ טוֹמְאָה, כל המיוחד לְאִכּוֹל אָדָם –
112 לאכילת אדם, עַד שֵׁיפְסֵל מֵאַכִּילַת כֶּלֶב, ומוכח שדבר הראוי
113 לאכילת כֶּלֶב נחשב כאוכל ומקבל טומאה.
114 מתרצת הגמרא: הֵהוּא – שיעור זה, של ראוי לאכילת כֶּלֶב, נאמר
115 כדי לְאַסְּוֵי טוֹמְאָה מְיִנְיָה – להעלות ולהוציא מהמאכל את
116 טומאתו, דְבִינָן דְמַעֲקִירָא תְּוָה חַיִּי לְאָדָם – שכיזן שמתחילתו,

1 **וּכְן אֻזְיָא דָּם שְׂרָצִים**, שלא יהא איסור באכילתו, כיון שְׂאֵין בְּהֵם
2 טוֹמְאָה תְּמוּרָה, שהרי אינם מטמאים את האדם לטמא בגדים. וכן
3 **אֻזְיָא דָּם פִּיצִים**, שְׂאֵין הֵם מִין בְּשָׂר, ואינם דומים לעוף ובהמה
4 המוזכרים בפסוק. ואוציא דָּם דְּגִים וְדָם תְּנָבִים, שְׂבֹלוֹ הֵיטֵר,
5 ובגמרא להלן (ע"ע) תבואר כוונת הברייתא בזה. ממשכה הברייתא
6 ומבררת: מדוע נאמר 'לְעוֹף וְלִבְהֵמָה', הרי היה די לכתוב אחד מהם
7 כדי למעט את כל מיני הדמים המוזכרים למעלה, ומדוע כתבה
8 התורה את שניהם. מבארת הברייתא: אֵי – אם היה כתוב רק עוף,
9 היינו סוברים למעט חלק ממיני הבהמה, וכך היינו דורשים, מַה עוֹף
10 האמור בפסוק, שְׂאֵין בּוֹ – בנוצותיו משום איסור כִּלְאִים, וכמו
11 שיבואר להלן (ע"ע), אֵף לגבי בְּהֵמָה אין איסור אכילת דם אלא במין
12 זה שְׂאֵין בָּהּ כִּלְאִים, כגון שור ועז, אבל בכבשים שיש בצמרם משום
13 איסור כִּלְאִים, לא יהיה בהם איסור אכילת דם, תְּלַמּוּד לִזְמַר
14 'וְלִבְהֵמָה'. ממשכה הברייתא: וְאֵי – ואם היתה התורה כותבת רק
15 בהמה, היינו ממעטים חלק ממיני העופות, וכך היינו אומרים, מַה
16 בְּהֵמָה שאסרה התורה את דמה, שְׂאֵינָה כְּאִיסוֹר לְקִיחַת אִם עַל
17 תְּנָבִים, כלומר, שאין בה מצות שילוח הקן, אֵף עוֹף אין חייבים על
18 דמו אלא במין כזה שְׂאֵינוֹ כְּאִיסוֹר אִם עַל תְּנָבִים, כגון עוף טמא,
19 אבל עוף טהור שיש בו מצות שילוח הקן, לא יהא איסור באכילת
20 דמו, תְּלַמּוּד לִזְמַר 'לְעוֹף וְלִבְהֵמָה', ללמד שכל מיני העופות
21 והבהמות ישנם בכלל איסור אכילת דם, והאוכלם חייב בעוון.
22 הגמרא מבררת מדוע אין דורשים את הפסוקים באופן אחר. שואלת
23 הגמרא: וְאֵימָא – שמא נאמר שהפסוק נדרש בדרך של כלל ופרט,
24 שנאמר (ויקרא יז כז) 'וְכֹל דָּם לֹא תֹאכְלוּ כֹּל מוֹשְׁבֵי תִיבֵם לְעוֹף
25 וְלִבְהֵמָה, ויש לדרוש כך, 'כֹּל דָּם' זהו כֹּל הכולל את הדם של כל
26 בעלי החיים, 'עוֹף וְבְהֵמָה' זהו פָּרָט, שפירטה התורה רק שני מינים,
27 ואחת המדות שהתורה נדרשת בהם היא, 'כֹּל וּפָרָט, אֵין כֶּכֶל
28 אֱלָא מַה שְׂבִפְרָט', ונאמר שְׁעוֹף וְבְהֵמָה, אֵין – אכן יש בהם איסור
29 אכילת דם, אבל מִיָּד אֲחֵרִינָא – דם של בעלי חיים אחרים, לֹא –
30 אינם אסורים. משיבה הגמרא: נאמר בפסוק שאחריו (שם) 'כֹּל נֶפֶשׁ
31 אֲשֶׁר תֹּאכַל כֹּל דָּם וְנִבְרְתָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא מְעַמְיָהּ, ובפסוק זה חֲזַר
32 הכתוב וְכֹל את כל מיני הדם של בעלי החיים, וזו מדה שהתורה
33 נדרשת בה, שְׂבִלְל וּפָרָט וְכֹל האמורים בתורה, אֵי אֲתָה הֵן – אין
34 למדים מה'כלל' אֱלָא דברים שהם כְּעֵין הַפָּרָט – דומים לפרט, והיינו
35 כמו שהתבאר בברייתא שלומדים מפסוק זה כל דבר הדומה לבהמה
36 ועוף, וממעטים דם חגבים ודגים וכדומה, שאינם דומים לבהמה ועוף
37 המוזכרים בפסוק.
38 תמדה הגמרא: וְהָא לֹא דְמֵי כֶּלְלָא בְּתַרָא לְכֶלְלָא קָמָא – והרי אין
39 הכלל האחרון דומה לכלל הראשון, שהרי כֶּלְלָא קָמָא – בכלל
40 הראשון נאמר רק איסור לֹאֵו, ואילו כֶּלְלָא בְּתַרָא – בכלל האחרון,
41 נאמר עונש בְּרַח, ואם כן אי אפשר לדרוש את הפסוקים בדרך של
42 כלל ופרט וכלל, אלא כִּבְכֹל וּפְרָט, שאין בכלל אלא מה שבפרט.
43 מתרצת הגמרא: הֵאי תִנָּא וְכֹל רִבִּי יִשְׁמְעֵאל – התנא של ברייתא זו
44 הוא מבית מדרשו של רבי ישמעאל, וסובר דְּכֶלְלֵי וּפְרָטֵי דְרִשְׁיָנָן מִן
45 תְּדִין גְּזוּנָא – שיש לדרוש כללים ופרטים אף באופן כזה, וְאֵף עַל גַּב
46 דְלֹא דְמֵי כֶּלְלָא בְּתַרָא לְכֶלְלָא קָמָא – ואף שאין הכלל האחרון
47 דומה לראשון, ולכן הוא דורש את הפסוקים בדרך של 'כלל ופרט
48 וכלל'.
49 הגמרא מבארת עתה את הדרשה שבברייתא: אָמַר מֶר, שיש לדרוש
50 את הפסוקים כִּכֶּלְל וּפְרָט וְכֶלְלֵי, וְאֵי אֲתָה דֵן לרבות מה'כלל' אֱלָא
51 דברים שהם כְּעֵין הַפָּרָט, והיינו כעין בהמה ועוף המוזכרים בפסוק,
52 מַה הַפָּרָט מְפָרֵשׁ שהוא דְבָר שֵׁישׁ בּוֹ טוֹמְאָה קָלָה וְטוֹמְאָה
53 תְּמוּרָה, וְיֵשׁ בָּהּ אִיסוֹר וְהֵיטֵר, יֵישׁ בָּהּ מִין בְּשָׂר, אֵף בֶּל דְבָר
54 שֵׁישׁ בּוֹ טוֹמְאָה קָלָה וְטוֹמְאָה תְּמוּרָה וכו' ויש בו איסור והיתר
55 והוא מין בשר, יש בו איסור דם.
56 מבררת הגמרא: לשון 'אֵף בֶּל' דְקַתְנֵי בְּבִרְיָתָא, לְאִיְתוּי מֵאֵי – מה
57 היא באה לרבות, והרי בהמה ועוף נאמרו בפירוש, וחיה אף היא
58 בכלל בהמה (חולין ע"א), ואינה צריכה ריבוי מיוחד. מבארת הגמרא:

1 בשעה שקיבל טומאה, היה מאכל זה ראוי לאכילת אדם, לְאִסּוּקֵי
 2 מְטוּמָאָה – אינו עולה מטומאתו עַד שִׁפְסַל מְאֻכְלֵת בְּלֵב. אבל
 3 הָכָא, לגבי החותך בשר מהאדם, לְאַחֲוֵי לִיָּה טוּמָאָה – אנו רוצים
 4 להורידו ולהכשירו לקבלת טומאה, ובוזה הכלל הוא שרק אִי חָוֵי
 5 לְאִדָּם – אם הדבר ראוי לאכילת אדם, (חזי לכלב) [אִין] – הרי הוא
 6 נחשב כאוכל ומקבל טומאה, אבל אִי לֹא חָוֵי לְאִדָּם, לֹא – אין
 7 הדבר נחשב כאוכל, ואינו מקבל טומאה (חָוֵי לְכֵלֵב).
 8 הגמרא חוזרת ומסיימת את קושייתה ממשנה זו על הברייתא
 9 שהובאה לעיל: מִכָּל מְקוֹם קָתְנֵי בְּמִשְׁנֵה שְׁבִשְׁר אָדָם צָרִיךְ מְחַשְׁבָּה,
 10 וְהָרִי מְחַשְׁבָּה, רק לְטוּמָאָה קָלָה הִיא נִצְרַכְתָּ, וּמוּכַח שִׁישׁ בְּבִשְׁר
 11 אָדָם טוּמָאָה קָלָה שֶׁל 'אוֹכֵל', וְאִם כֵּן מִדּוּעַ מִיעֵטָה הִבְרִייתָא אֵת דָּם
 12 מֵהִלְכֵי שָׂתִים מִחֻמַּת שְׁאִין בָּהֶם טוּמָאָה קָלָה.
 13 מתרצת הגמרא: הֲנֵי מִיָּלָ – דבר זה, שיש בבשר אדם טומאה קלה,
 14 זְהוּ מְתִיִּים – כשהאדם חי וחתך מבשרו כדי לאוכלו, ולגבי זה אמרה
 15 המשנה בעוקצין שיש בו טומאת אוכלין, אֲבָל לְאַחַר מִיתָה, טָמֵא
 16 הוּא טוּמָאָה חֲמוּרָה, ומחמת כן אין בו טומאה קלה של אוכלים,
 17 ובוזה עוסקת הברייתא שדנה באיסורי דם, שאמרה שאין באדם
 18 טומאה קלה ולכן הוא ממועט מאיסור דם.
 19 מקשה הגמרא: אם מעמידים את הברייתא בבשר אדם מת, שלגבי
 20 אמרה הברייתא שאין טומאה קלה, אם כן דְּפִנּוּתָהּ – הרי בדומה לזה
 21 צריך לומר שגם לְנִפְי פְּתָמָה, שאמרה הברייתא שיש טומאה קלה,
 22 מדובר לְאַחַר מִיתָה, ואם כן קשה ממה נפשך, אִי מְדוּבֵר עַל הַבֶּשֶׂר,
 23 הרי הוא מְטָמֵא טוּמָאָה חֲמוּרָה של נבילה, וְאִם הַמְדוּבֵר בָּדָם, הרי
 24 גם הוא מְטָמֵא טוּמָאָה חֲמוּרָה של נבילה. וּמוּכַיְחָה זֹאת הַגְּמָרָא,
 25 דְּתַנְּנָן בְּמִשְׁנֵה (עריית פ"א מ"א), דָּם נְבִילוֹת, בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין
 26 מְטוּמָאָת נְבִילָה, וּבֵית הֵלֵל מְטַמְּאִין, והלכה כבית הלל, ועל כרחק
 27 שכוונת הברייתא באומרה שבהמה מטמאת טומאה קלה היינו
 28 לבהמה בחייה, שיש בה טומאה קלה, ובאופן דומה הרי גם בשר אדם
 29 חי מטמא טומאת אוכלים, כמו שהתבאר במשנה בעוקצין, ומדוע
 30 אמרה הברייתא שיש חילוק בין אדם לבהמה לענין זה.
 31 מתרצת הגמרא: באמת עוסקת הברייתא באדם לאחר מיתה, שאין
 32 בו טומאה קלה, ואף בבהמה מדובר לאחר מיתה, ומה שהקשית
 33 שלאחר מיתה יש טומאה חמורה, ומחמת כן אין בו טומאה קלה, לֹא
 34 נִצְרָכָא – לא הוצרכה הברייתא לומר דין זה אֶלָּא לְכַדְתְּנָן – לאופן
 35 זה ששינינו במשנה (עוקצין פ"ג מ"א), נְבִילַת בְּהֵמָה טָמֵאָה, בְּכָל מְקוֹם
 36 שהיא נמצאת, ואפילו בכרכים שיש שם הרבה בני אדם, אינה
 37 חשובה כמאכל כיון שאין דרך לאוכלה, וכן נְבִילַת עוֹף הַטְּהוֹר
 38 כשהיא נמצאת בְּפְּרִיָּם, שיש שם בני אדם מועטים, אינה נחשבת
 39 כמאכל, אלא צָרִיךְ מְחַשְׁבָּה – לחשוב עליהם לאכילה לגוים, וְאִין

40 צָרִיךְ הַכֶּשֶׁר שֶׁל בֵּיאת מִים, כִּיּוֹן שְׁטוּפֵם לְטִמָּא טוּמָאָה חֲמוּרָה שֶׁל
 41 נְבִילָה. (נְבִילַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּכָל מְקוֹם וְנְבִילַת עוֹף טְהוֹר וְחֵלֶב
 42 בְּשִׁנּוּקִים אִין צָרִיכִין לֹא מְחַשְׁבָּה וְלֹא הַכֶּשֶׁר), ועל משנה זו אָמַר
 43 לִיָּה רַב לְרַבֵּי חֵיִיא, מְחַשְׁבָּה לְמָה לִי – לשם מה יש צורך במחשבה,
 44 הרי זהו לְטוּמָאָה קָלָה של אוכל, ומדוע כאן יש צורך בטומאה קלה,
 45 והרי הִיא גּוֹפָה טוּמָאָה הִיא – בה עצמה יש טומאה חמורה של
 46 נבילה. וְאָמַר לִיָּה רַבֵּי חֵיִיא, הַצּוּרֵךְ בְּמַחֲשָׁבָה הוּא בְּאוּפֵן שְׁאִין
 47 טוּמָאָה חֲמוּרָה, וְהֵינּוּ בְּגוֹזֵן דְּאִיָּבָא – שיש פחות מְבִילָה, ואין
 48 בה טומאת נבילה, וְצִרְפָּה לְפָחוֹת מְכַבְּיָה אוֹכְלִין, דְּתָא וְהָאִי הָוֵי
 49 בְּכִיבָּה – שהשיעור של הנבילה יחד עם האוכלים הוא כביצה, ואין
 50 בכך טומאת נבילה, אך אם חשב על הנבילה לאכילה הרי היא
 51 טמאה טומאה קלה של אוכלים, ומצטרפת עם האוכלים האחרים
 52 לשיעור כביצה.
 53 המשך רב והקשה לרבי חייה: אִי הָבֵי – אם כך, שמדובר באופן שאין
 54 בבשר שיעור הראוי לטומאה חמורה, ויש בו רק טומאה קלה מדין
 55 אוכל, לִיבְעֵי נְפִי הַכֶּשֶׁר – נצריך גם שיוכשר הבשר לקבל טומאה
 56 על ידי שיבואו עליו מים. וּמוּכַיְחָ רַב אֵת דְּבִרְוֵי, דְּתָא תְּנָא דְּבֵי רַבֵּי
 57 יִשְׁמַעְלָא – שהרי שנו ברייתא זו בבית מדרשו של רבי ישמעאל,
 58 נֹאמַר בְּפִסּוּק (ויקרא י"א לו') וְכִי יִפֵּל מִנְּבִילָתָם עַל כָּל יָרֵעַ [זרוע] אֲשֶׁר
 59 יִרְעַע טְהוֹר הוּא, וְהֵינּוּ שְׂכַל זִמְן שֶׁלֹּא בָּאוּ מִים עַל הַזְרָעִים לֹא
 60 הוּכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טוּמָאָה, וְיֵשׁ לְדֹרֹשׁ אֵת הַפִּסּוּק כֵּךְ, מָה זְרָעִים
 61 מִיִּיהָדִין בְּכָן שְׁאִין כּוֹפֵן לְטָמֵא טוּמָאָה חֲמוּרָה, וְאִמְרָה תוֹרָה
 62 שֶׁצָּרִיךְ הַכֶּשֶׁר כְּדֵי שִׁקְבְּלוּ טוּמָאָה, אָף כֵּל הַדְּבָרִים שְׁאִין כּוֹפֵן
 63 לְטָמֵא טוּמָאָה חֲמוּרָה צָרִיךְ הַכֶּשֶׁר כְּדֵי שִׁיְהִיו רְאוּיִים לְקַבֵּל טוּמָאָה,
 64 וְאִם כֵּן בְּבִשְׁר נְבִילָה פָחוֹת מְכוּיָה, שְׁאִינוּ מְטָמֵא טוּמָאָה חֲמוּרָה,
 65 וּמִצְטָרֵף לְכַבֵּיבָה עִם מֵאֲכָל אַחַר לְטִמָּא טוּמָאָה קָלָה, יֵשׁ צוּרֵךְ
 66 שִׁיבּוּא עֲלֵיו מִים כְּדֵי שִׁיְהִיָּה רְאוּי לְקַבֵּל טוּמָאָה, וְאִילוּ בְּמִשְׁנֵה
 67 מְבוּאָר שְׁאִין צוּרֵךְ בְּהַכֶּשֶׁר אֵלָא בְּמַחֲשָׁבָה בְּלַבַּד.
 68 אָמַר לִיָּה רַבֵּי חֵיִיא, הֲנֵי מִיָּלָ – דין זה, שאוכל שאין בו טומאה
 69 חמורה צריך הכשר, היינו כְּאוֹכְלִין דְּעֵלְמָא – בסתם מאכלים, דְּלִית
 70 בּוֹ פָּחוֹת מְבִילָה – שלא צירפו אליהם פחות מכוית נבילה,
 71 ולעולם לא יבואו לידי טומאה חמורה, אֲבָל הָכָא, באופן המבואר
 72 במשנה, דְּאִיָּבָא בְּגוֹזָה – שצירף לאוכל פחות מכוית נבילה, בִּין
 73 דְּאִילוּ מְצָרֵף לִיָּה כּוּיָה לֹא בְעֵי הַכֶּשֶׁר – כיון שאם היה מצרף
 74 למאכל כוית שלם של נבילה, לא היה המאכל המצורף צריך הכשר
 75 כדי לקבל טומאה, שהרי היתה בו טומאת נבילה ממש, על כן אף
 76 שעכשיו צירף רק פחות מכוית, מכל מקום הרי זה נחשב כדבר
 77 העתיד לבוא לידי טומאה חמורה, שאינו צריך הכשר אף כדי לטמא
 78 טומאה קלה.

1 וקשה, וְאִם אִיתָא – אם נאמר כרב ששת, מחמת דין זה שאם יש לה
 2 עֲדִים בְּמִדְּוֵינָה הִיָּם אִין הַמִּים בּוֹדְקִים אוֹתָהּ, נְמִי נִמְצָא אֹתָהּ מוֹצִיאָ שֶׁם
 3 רָע עַל הַטְּהוֹרוֹת שִׁשְׁתּוֹ וְלֹא אֵרַע לָהֶן דְּבַר מְשׁוּם שֶׁלֹּא זִנָּה וְהֵן אוֹמְרִים
 4 טָמְאוֹת הִיוּ – ויאמרו עליהן שבאמת זינא, אֵלָּא שִׁישׁ לָהֶן עֲדִים בְּמִדְּוֵינָה
 5 הָיָם – מה שלא ארע להן דבר, זהו משום שאין המים מועילים לבדוקן
 6 כיון שיש עדים שיודעים שזינא. אלא מוכח מדברי רבי שמעון שהמים
 7 בודקים גם במקרה שיש עדים שיודעים שזינתה, וקשה על רב ששת.
 8 מתרצת הגמרא, לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן קָאמְרַת – וכי מרבי שמעון אתה מוכיח

9 שלא כדברי רב ששת, לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן מְדוּבָבוֹת לֹא תִלְיָא עֲדִים נְמִי לֹא
 10 תִלּוּ – לדעת רבי שמעון הסובר שאף אם יש בידה זכות מועילים המים
 11 לבדוקה, והוכיח דבריו, שאם לא כן יצא לעז על נשים כשרות, אכן גם
 12 באופן שיש עדים שיודעים שזינתה המים בודקים אותה. ורב ששת אמר
 13 את דינו לדעת רבי ורבנן שלא חששו לעזו זה.
 14 מקשה הגמרא על רב ששת, מְתִיב רַב שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה לַהֲלֹךְ, וְאֵלּוּ
 15 שְׁמַנְחוּתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת – אלו הן הנשים הסוטות ששורפים את מנחותיהן,
 16 ולא ניתן לפדותן או להוציאן לחלוץ.

16 ששנינו בברייתא שדם דגים מותר לכתחילה, היינו באופן דלאית ביה
 17 – שיש בדם קשקשים, שניכר הדבר שהוא דם דגים, ולא יטעו להתיר
 18 מחמתו גם דם בהמה, ואילו דם אדם אסרה הברייתא בכל אופן,
 19 משום מראית העין, כיון שלא שייך בו היכר כשהוא כנוס. ופי' קאמר
 20 – ומה שאמר רב שדם דגים אסור, היינו באופן דלאית ביה – שאין בו
 21 קשקשים, שגזרו עליו חכמים איסור מחשש שיטעו ויתירו מחמתו גם
 22 דם בהמה.
 23 הגמרא מבארת את דין דם האדם: אָמַר רַב שְׁשֵׁת, דָּם מֵהַלְבִּי
 24 שְׂתִימ, אֶפִּילוּ מִצְנֵת פְּרוּשׁ אֵין בּוֹ – אין אפילו מצוה מדרבנן לפרוש
 25 מאכילתו, אלא הוא מותר לכתחילה.
 26 מקשה הגמרא, מִיִּתְיָב, שֵׁנִינוּ בְּרִייתָא, דָּם הַמְּחֹלֵל, דָּם הַלֵּב, דָּם
 27 הַבְּלִיּוֹת וְדָם אֲכָרִים, הֲרֵי אֵלוּ בְּלֵא תַעֲשֶׂה. דָּם מֵהַלְבִּי שְׂתִימ, דָּם
 28 שְׂרָצִים וְרִמְשִׁים, אֲסוּר וְאֵין חַיִּיב עֲלָיו. ומבואר בברייתא שיש
 29 איסור באכילת דם אדם, ושלא כדברי רב ששת. מתרצת הגמרא: כִּי
 30 תִּנְיָא – מה ששנינו בברייתא שדם אדם אסור,

1 לפני כן שהוא אסור, מדובר בַּשְּׁלֵא בִּינְסוּ, ועדיין ניכר שהוא בא
 2 מאדם, ואם כן אין הטעם משום מראית העין, אלא זהו איסור בפני
 3 עצמו, וקשה, מִי אֲסוּר – וכי דם אדם שאינו כנוס אסור באכילה,
 4 וְהָא תִּנְיָא בְּרִייתָא, דָּם שְׁעָל גַּבֵּי כְּבֵד, שנשך האדם את הכבר בפיו
 5 ויצא דם מבין שיניו על הכבר, יש מצוה מדרבנן לפרוש מאכילתו,
 6 ולכן גִּזְרֵוּ לְדָם מֵהַכְּבֵד וְאִזְכְּלוּ לְכַבֵּר. אבל דם שָׁל בֵּין הַשִּׁינִים, כל
 7 זמן שנמצא בתוך פיו, אין בו אפילו מצות פרישה, אלא מוֹצְצו
 8 וּבֹלְעוּ וְאִינוּ הוֹשֵׁשׁ, כיון שאין מי שרואה זאת. ועל כל פנים מבואר
 9 שדם שעל גבי הכבר שאינו כנוס, אין בו איסור גמור אלא רק מצוה
 10 לפרוש ממנו, ואילו בברייתא מבואר שדם מהלכי שתיים יש איסור
 11 גמור בכל אופן, ואף כשאינו כנוס וניכר שהוא דם אדם.
 12 הגמרא חוזרת בה מתירוצה הראשון, ומיישבת באופן אחר את
 13 הסתירה בין דברי רב לבין הברייתא. מתרצת הגמרא: אָלָא, באמת
 14 בין דברי רב ובין הברייתא עוסקים בדם כנוס, ולכן אסר רב דם דגים,
 15 שהרי לא ניכר שהוא דם מותר, ופי' תִּנְיָא הֵיִיא מִתְּנִיתָא – ומה

32 הרי יש לו ידיעה שלא חטא בשעת זריקת הדם שהיא שעת הסליחה,
 33 ואילו בסוגיא הקודמת התבאר שקרבן אשם תלוי בא רק כאשר אין
 34 ידיעה בשעת זריקת הדם שהיא שעת הסליחה. מתרצת הגמרא:
 35 אָמַר רַבָּא, רַבִּי יוֹסִי כָּבַד לֵה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּאָמַר כָּל הַעֲזוּמָד לְיִזְרָק
 36 בְּזִרְזִיק דְּמִי. כלומר, דם המוכן לזריקה על המזבח נחשב כבר כזרוק.
 37 וממילא כיון שבשעה שהוכן הדם לזריקה עדיין לא נודע למקריב
 38 שלא חטא, נחשב הדם כזרוק וכלאחר סליחה, והקרבתו כשר.
 39 מקשה הגמרא: אִימַר דְּאָמַר [-אמנם אמרו] רַבִּי שְׁמַעוֹן את דבריו
 40 בְּמִידָּהּ [-בדבר] דְּעֲזוּמָד לְיִזְרָק, כגון דם בשאר הקרבנות, אָבֵל הָאֵי –
 41 דם זה, הרי באמת אֵין עֲזוּמָד לְיִזְרָק, שהרי עוד קודם זריקתו עתיד
 42 להיודע למקריב שלא חטא, ובאופן זה אין לנו לדון את הדם כזרוק,
 43 וממילא אין לדון את האשם תלוי כאילו נודע לו שלא חטא לאחר
 44 סליחה. וחוזרת הקושיא מדוע לפי רבי יוסי זורק הדם.
 45 מתרצת הגמרא: אִמְרֵי בְּמַעֲרַבָּא – אמרו בארץ ישראל, קָסַב רַבִּי
 46 יוֹסִי, כְּלֵי שְׂרֵת מְקַדְּשֵׁין (בו) אֵת הַפְּסוּל בְּתַחֲלָה לְיִזְרָק. כלומר
 47 כיון שניתן הדבר בכלי שרת, מועיל הכלי שרת לקדש ולהחשיב את
 48 מה שבתוכו ככשר, ומותר לכתחילה להעלותו על המזבח, אף
 49 שבאמת הוא פסול. ולכן על אף שלפני זריקת הדם התברר שהקרבתו
 50 הוא חולין והדם פסול, מכל מקום כיון שכבר הונח בכוס, מותר
 51 לכתחילה לזרוקו על המזבח, וכיון שדין הדם להיזרק, ממילא הוא
 52 מתיר את הבשר באכילה.
 53 שנינו במשנה: אֲשֶׁם וְדָאֵי בֵּין כּוֹ'. וממשיכה המשנה: עגלה
 54 ערופה אינו כן, עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר, משנערפה תקבר
 55 במקומה. שעל ספק באה מתחלה, כיפרה ספקה והלכה לה.
 56 הגמרא דנה מתי חל איסור ההנאה בעגלה ערופה: אִיתְמַר – נאמר
 57 בבית המדרש, עֲנִילָה עֲרוּפָה אִימְתִי נִאֲכַרְת – מאיזה זמן אסורה
 58 בהנאה. רַב הַמְּנוּנָא אָמַר, מְחִיִּים, רַבָּא אָמַר, לְאַחַר עֲרִיפָה.
 59 שואלת הגמרא: בְּשִׁלְמָא לְרַבָּא – דינו של רבא מובן, שאוסרה
 60 מִעֲרִיפָה דְּאִיתְעִבִיד בַּהּ מַעֲשָׂה – משעה שנעשה בה מעשה העריפה,
 61 וזמן זה הוא זמן מסויים, אָלָא לְרַב הַמְּנוּנָא לא מובן מֵאִימְתִי כוונתו
 62 שנאסרת, כלומר מאיזה זמן מסויים בחייה היא נאסרת.

1 נודע לו לאחר שנשחט וקודם זריקת הדם הֲרֵי זֶה יִקְבֵר, ומצד שני,
 2 אִימָא סִיפָא – אמור את הסיפא שבה שנינו לגבי אשם ודאי שנורק
 3 כבר דמו, ואחר כך נודע שלא חטא, וְהַבְּשֵׁר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה.
 4 וְהָא וְדָא תִבְרָא – זו ודאי סתירה בין שני חלקי המשנה, וצריך לומר
 5 שְׁמִי שֶׁנֶּה זֶה לֹא שֶׁנֶּה זֶה. כלומר מחלוקת תנאים היא, ומי ששנה
 6 את הדין של קודם זריקה סובר שחולין שנשחטו בעזרה בקבורה, ומי
 7 ששנה את הדין של לאחר זריקה סובר שהם בשריפה.
 8 תירוצו נוסף על הקושיא מאשם ודאי על אשם ודאי: רַב אֲשֵׁי אָמַר,
 9 (רִישָׁא דְקִתְנֵי בְּאֲשֶׁם תְּלוֹי וְהַבְּשֵׁר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה לֹא קִשְׂיָא)
 10 לעולם חולין שנשחטו בעזרה דינם בקבורה, ומה שבסיפא הבשר
 11 יוצא לשריפה, הוא מְשֻׁם לְאַחַר זְרִיקָה מִתְּחִילָה בְּזִבְחַת פְּסוּל – דומה
 12 הדבר לקרבן שאירע בו פסול, וכיון שכן, אילו היו אומרים לקוברו
 13 היה מקום לטעות שכן דינם של קדשים שנפסלו, ועל כן תיקנו
 14 שלאחר זריקה יהיה דינו בשריפה.
 15 שנינו במשנה: נִזְרָק הַדָּם שֶׁל הָאֲשֶׁם הַתְּלוֹי קוּדֵם שְׁנוּדַע לוֹ שֶׁלֹא
 16 חֲטָא, הַבְּשֵׁר יֵאָכֵל.
 17 שואלת הגמרא: וְאִמָּאֵי – מדוע לאחר זריקה נאכל הבשר, הָא הוּיָא
 18 לֵיה יְדִיעָה – הרי מביא הקרבן יודע עתה שלא חטא, ואילו לגבי
 19 אשם תלוי נאמר בתורה (ויקרא ה' יח) 'זהו לא ידע', דהיינו שדין אשם
 20 תלוי הוא רק כשאינו יודע אם חטא. מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּא,
 21 אָמַר קְרָא – נאמר בפסוק העוסק באשם תלוי (שם) 'וְהוּא לֹא יָדַע
 22 וְנִסְלַח לוֹ', דהיינו שדווקא בשעת הסליחה צריך שלא תהיה לו
 23 ידיעה, ושעת הסליחה היא בשעת זריקת דמו של האשם שהיא עיקר
 24 הכפרה, וְהָא [-וזה] לֹא הוּיָא לֵיה יְדִיעָה בְּשַׁעַת סְלִיחָה – לא היתה
 25 לו ידיעה בשעת זריקה, ולכן אף שנודע לו קודם אכילה שלא חטא,
 26 דינו כאשם תלוי כשר ומותר בשרו באכילה.
 27 שנינו במשנה לגבי אשם תלוי: אם משנשחט נודע לו, ישפך הדם
 28 והבשר יצא לבית השריפה וכי, רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֶפִּילוּ אִם הַדָּם
 29 כְּבוֹס כּוֹ' זורק הדם עתה על המזבח והבשר יאכל.
 30 הגמרא מבררת את שיטת רבי יוסי. שואלת הגמרא: לְרַבִּי יוֹסִי,
 31 אִמָּאֵי [-מדוע] וְזָרַק הַדָּם, הָא הוּיָא לֵיה יְדִיעָה בְּשַׁעַת סְלִיחָה –